

102/3
KISWAHILI
Karatasi ya 3
FASIHI
Okt./Nov. 2014
Muda: Saa 2½

THE KENYA NATIONAL EXAMINATIONS COUNCIL
Kenya Certificate of Secondary Education
KISWAHILI
Karatasi ya 3
FASIHI
Muda: Saa 2½

Maagizo

- (a) *Jibu maswali manne pekee.*
- (b) *Swali la kwanza ni la lazima.*
- (c) *Maswali hayo mengine matatu yachaguliwe kutoka sehemu nne zilizobaki; yaani: Tamthilia, Hadithi Fupi, Ushairi na Fasihi Simulizi.*
- (d) *Usijibu maswali mawili kutoka sehemu moja.*
- (e) *Majibu yote lazima yaandikwe kwa lugha ya Kiswahili.*
- (f) *Karatasi hii ina kurasa 6 zilizopigwa chapa.*
- (g) *Watahiniwa ni lazima wahakikishe kwamba kurasa zote za karatasi hii zimepigwa chapa sawasawa na kuwa maswali yote yamo.*

SEHEMU A: RIWAYA

1 Lazima

K. Walibora: *Kidagaa Kimemwozea*

“Labda ni suala la mzigo wa mwenzio kanda la usufi.”

“...Sijui ‘mwenyewe’ aliyetajwa ... ni nani. Lakini sharti awe mtu ambaye kwake msiba kwa wengine kwake arusi.”

- (a) Fafanua muktadha wa dondoo hili. (alama 4)
- (b) Bainisha tamathali **mbili** za usemi zinazojitokeza katika dondoo hili. (alama 2)
- (c) Jadili jinsi ambavyo hali ya, ‘msiba kwa wengine kwake arusi’, inavyojitokeza katika *Kidagaa Kimemwozea*. (alama 14)

SEHEMU B: TAMTHILIA

T. Arege: *Mstahiki Meya*

Jibu swali la 2 au la 3.

2 “Waache wagome, watajiponza wenyewe.”

- (a) Eleza muktadha wa dondoo hili. (alama 4)
- (b) Dondoo hili linadokeza mojawapo ya mbinu hasi za utawala. Iandike. (alama 2)
- (c) Fafanua mbinu nyingine **saba** hasi za utawala zilizotumiwa katika tamthilia hii. (alama 14)

- 3** “Ngoja ngoja huumiza matumbo.” Thibitisha kauli hii kwa kurejelea tamthilia ya *Mstahiki Meya*. (alama 20)

Kenya Certificate of Secondary Education, 2014
Kiswahili Karatasi ya 3
Fasihi

SEHEMU C: HADITHI FUPI

K. Walibora na S. A. Mohamed: *Damu Nyeusi na Hadithi Nyingine*

Jibu swali la 4 au la 5.

“Maskini, Babu Yangu!” (K. Walibora)

4 (a) “Salalaa! Mbona wasirudi kwao waishi maisha ya maana kidogo.”

(i) **Eleza muktadha wa dondoo hili.** (alama 4)

(ii) **Fafanua umuhimu wa mzungumzaji katika hadithi hii.** (alama 8)

(b) “Shangazi wakumbuke watoto. Waonee huruma!”

(i) **Andika tamathali ya usemi inayojitokeza katika kauli hii kwa kurejelea hadithi: “Samaki wa Nchi za Joto”.** (alama 2)

(ii) **Bainisha matumizi mengine matatu ya tamathali hii ya usemi katika hadithi hii.** (alama 6)

“Maeko” (Mohamed Khelef Ghassany)

5 “Hutaki kuwaeleza, kuwa meridhika, oo ‘ridhika.”

Eleza kinyume kinachojitokeza katika maneno yaliyopigiwa mstari kwa kurejelea hadithi hii. (alama 20)

Kenya Certificate of Secondary Education, 2014
Kiswahili Karatasi ya 3
Fasihi

SEHEMU D USHAIRI

Jibu swali la 6 au la 7.

6 Soma shairi lifuatalo kisha ujibu maswali.

Amiri A.S. Andanenga: Sauti ya Kiza

1 Ngakua na mato, ya kuonea
Ngalisana kito, cha kuchezea
Kilicho kizito, cha kuelea
Kikamuenea, akivae.

2 Makusudi yangu, ngaliandaa
Ngafinyanga chungu, cha mduwaa
Ngatia vitangu, vinavong'aa
Ili ziwe taa, kwa apikae.

3 Mkungu wa tano, wa mduwara
Ulo bora mno, kisha imara
Ulo na maono, kuwa ni dira
Kwenye barabara, itindiae.

4 Ngaomba baraka, kwake Rabana
Punje za nafaka, kila aina
Chunguni kuweka, kwa kulingana
Hajaangu suna, yule alae.

5 Ngafanya bidii, kwenda mwituni
Sio kutalii kukata kuni
Ya miti mitii, huko jikoni
Isio na kani, ni iwakae.

6 Kwa yangu mabega, nikathubutu
Ngabeba mafiga, yalo matatu
Bila hata woga, kwenye misitu
Simba tembo chatu, sinitishie.

7 Miti yenye pindi, na jema umbo
Ngajenga ulindi, mwema wimbombo
Fundu aso fundu, penye kiwambo
Moyo wenye tambo, apekechae.

8 Singaajiri, ngachimba mimi
Kisima kizuri, cha chemchemi
Maji ya fahari, ya uzizimi
Jua la ukami, siyaishae.

9 Tamati nafunga, kwa kuishia
Mato ndo malenga, kanikimbia
Nahofu kutunga, mabeti mia
Asije chukia, ayasomae.

(a) Eleza ujumbe wa shairi hili.

(alama 2)

(b) Kwa kurejelea ubeti wa **pili**, eleza umuhimu wa aina **mbili** za uhuru wa kishairi alioutumia mshairi.

(alama 4)

(c) Andika ubeti wa **saba** kwa lugha ya nathari.

(alama 4)

(d) Eleza toni ya shairi hili.

(alama 2)

(e) Fafanua aina **tatu** za urudiaji zilizotumiwa katika shairi hili.

(alama 6)

(f) Bainisha nafsini katika shairi hili.

(alama 2)

Kenya Certificate of Secondary Education, 2014

Kiswahili Karatasi ya 3

Fasihi

Powered By: www.manyamfranchise.com

1402000

7 *Soma shairi lifuatalo kisha ujibu maswali.*

T. Arege: Watafuta Riziki

1. Watafuta riziki, watokwa jasho vijijini
Wakulima shakiki, wakuza chai na miburi
Vyakula wahakiki, visipungue vinyuani.
 2. Watafuta riziki, wahangaikao mijini
Kutwa kile na hiki, kama watanga na mipini
Japo hawasikiki, hawakosi kujiamini.
 3. Watafuta riziki, wazalendo wa nchi hii
Kamwe hawajidhiki, **tamaa** za moyo kutii
Bali huafiki, kupingana na ulaghai.
 4. Watafuta riziki, pato ambalo la halali
Ndoto haizimiki, ya kesho kuwa njema hali
Wiki baada wiki, la haramu jasho hawali.
- (a) Fafanua sifa **tano** za watu wanaozungumziwa katika shairi hili. (alama 5)
- (b) Bainisha umuhimu wa tamathali **tatu** za usemi zilizotumiwa katika shairi hili. (alama 6)
- (c) Eleza kwa kutoa mifano, mbinu **tatu** ambazo mshairi ametumia kutosheleza mahitaji ya kiarudhi. (alama 6)
- (d) Ainisha shairi hili kwa kuzingatia vigezo vifuatavyo: (alama 3)
- (i) idadi ya mishororo katika beti
 - (ii) mpangilio wa vina
 - (iii) mpangilio wa maneno

SEHEMU E: FASIHI SIMULIZI

- 8 (a) *Soma hadithi ifuatayo kisha ujibu maswali.*

Basi *Mulungu* akamtuma kinyonga duniani kumpasha binadamu ujumbe ufuatao:

“Maisha yako hayatakuwa na mwisho, hata ukifa utafufuka.”

Kinyonga akaondoka kama mshenga apelekaye posa. Akatambaa polepole, moyoni amejawa na hofu ya kuiharibu ardhi ya wenyewe. Hata alipowafikia binadamu machweo ya siku ya saba baada ya kupashwa ujumbe, alimpata mnana keshaubatilisha ujumbe huo; ameisha kumwambia binadamu kuwa akifa atatokomea kama mizizi ya msubili. Huo ukawa ndio mwanzo wa mauti.

- (i) Andika aina ya hadithi hii. (alama 2)

- (ii) Fafanua umuhimu wa aina hii ya hadithi katika jamii. (alama 10)

- (b) Eleza majukumu **manne** ya fomula ya kumalizia katika ngano. (alama 8)

HUU NDIO UKURASA WA MWISHO ULIOPIGWA CHAPA.

9-7